

بررسی رابطه بین هوش اجتماعی و سبک زندگی معلمان

رقیه محمودوند^۱، حبیب وحیدنیا*^۲

۳۶ | صفحه

تاریخ پذیرش: ۱۰ اسفند ۱۴۰۲

تاریخ دریافت: ۱۹ آذر ۱۴۰۲

چکیده

از آنجاییکه پژوهش حاضر در پی بررسی ارتباط بین هوش اجتماعی و سبک زندگی معلمان می باشد، از لحاظ ماهیت و روش تحقیق از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر را معلمان مقطع ابتدایی شهر اصلاندوز که حداقل دارای مدرک لیسانس می باشند تشکیل می دهند که تعداد آنها ۱۵۲ نفر می باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر با ۱۰۹ بدست آمده است. برای نمونه گیری از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شده است. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد پرسشنامه سبک زندگی کورکوران و فیشر (۲۰۰۰) و پرسشنامه هوش اجتماعی کرون (۲۰۰۷) استفاده شده است. برای سنجش پایایی پرسشنامه ها از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که آلفای همگی با بزرگتر از ۰/۷ می باشند. داده های جمع آوری شده به صورت آمار توصیفی و استنباطی (آزمون ضریب همبستگی پیرسون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته های تحقیق نشان داد که بین متغیر هوش اجتماعی و سه بعد پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت های اجتماعی و آگاهی اجتماعی با سبک زندگی در بین معلمان مقطع ابتدایی اصلاندوز رابطه معنی داری وجود دارد.

واژگان کلیدی: هوش اجتماعی، سبک زندگی، معلمان

^۱ گروه آموزش دوره ابتدایی، آموزش و پرورش، استان اردبیل، اصلاندوز،

^۲ گروه آموزش دوره ابتدایی، آموزش و پرورش، استان اردبیل، اصلاندوز * (نویسنده مسئول)

v.habib1361@gmail.com

مقدمه

یک واقعیت انکار ناپذیری که وجود دارد این است که، امروزه سبک زندگی مردم نسبت به دوران گذشته تغییر زیادی کرده است و این تغییرات در یک دهه گذشته بسیار چشمگیرتر از هر زمانی بوده است. سبک زندگی یکی از مفاهیمی است که در نیمه دوم قرن بیستم مورد توجه جدی و اقبال جامعه شناسان قرار گرفت. با طرح مباحث مربوط به مدرنیته، هویت، مصرف و انگیزه‌های مصرف کنندگان از سوی جامعه شناسان بستر مناسبی جهت رشد مطالعات و تحقیقات تجربی در این زمینه فراهم شد. این گسترش با محوریت نظریات و آرای جامعه شناسانی همچون وبر^۱، گیدنز^۲، ویلن^۳، بوردیو^۴، پیترو سون^۵ انجام گرفت.

افراد در موقعیت‌های اجتماعی، بخاطر تفاوت‌های فردی، یکسان عمل نمی‌کنند این تفاوت‌های فردی در ادبیات روانشناسی به هوش اجتماعی اشاره دارد. هوش اجتماعی برای نخستین بار زمانی که ثرنایک^۶ هوش را در سال ۱۹۲۰ به عنوان هوش اجتماعی، مکانیکی و انتزاعی در تبیین رفتار و کردار انسان تعریف کرد و به صورت جدی مورد بحث قرار گرفت، وی هوش اجتماعی را به عنوان توانایی درک رفتار دیگران و رفتار عاقلانه در ارتباطات انسانی تعریف کرده است (دوقان و چتین^۷، ۲۰۰۹). هوش اجتماعی عبارتست از توانایی برقراری روابط بین فردی در گروه و همکاری با دیگران، استفاده از توان ذهن و جسم برای برقراری ارتباط با دیگران و درک بهتر آنان، رشد و توسعه بین فردی و رفتار دوستانه در دیگران. در حقیقت ایجاد روابط سالم یا به دیگر سخن «سیاست برقرار کردن رابطه» یک توان خاص و ارجمند است که هوش اجتماعی نام دارد (بوزان^۸، ۲۰۰۲). همچنین هوش اجتماعی عبارتست از توانایی بکارگیری مهارت‌های ارتباطی، روابط دوستانه با دیگران، رفتارهای اجتماعی و هم دلی با دیگران (محمدیان و عبدی، ۲۰۰۶). اخیراً علاقه مجددی به مفهوم هوش اجتماعی در اکثر پژوهشگرانی که ادعای وجود آن را دارند پدیدار شده است. هوش اجتماعی معنی نزدیکی با مفاهیمی چون شایستگی و مهارت‌های اجتماعی دارد و همچنین با مفاهیمی مثل هوش هیجانی و هوش بین فردی اشتراک زیادی دارد (بژور کوویس و استرن^۹،

¹ Weber

² Giddings

³ Veblen

⁴ Bourdieu

⁵ Peaterson

⁶ Thorndike

⁷ Dogan & Chetin

⁸ Bozan

⁹ Bjorkqvist, K., & Osterman, K

۲۰۰۰؛ ویز و ساب^۱، ۲۰۰۷). در زندگی اجتماعی امروزین، مفهوم شیوه یا سبک زندگی^۲ معنایی خاص به خود می گیرد. هرچه نفوذ و کشش صنعت کمتر می شود و هر چه زندگی روزمره بیشتر بر حسب تأثیرات متقابل عوامل محلی و جهانی بازسازی می شود، افراد بیشتر ناچار می شوند سبک زندگی خود را از میان گزینه های مختلف انتخاب کنند. البته عوامل استاندارد کننده هم، به ویژه از طریق کالایی کردن بیشتر تولیدات اجتماعی، نقش خاص خود را دارند؛ چرا که فرایندهای تولید و توزیع سرمایه داری در واقع مؤلفه های هسته ای نهادهای مدرنیته را تشکیل می دهند. با این وصف، به دلیل باز بودن زندگی اجتماعی امروزین و همچنین به علت تکرر زمینه های عمل و تنوع مراجع انتخاب، سبک زندگی بیش از پیش در ساخت هویت شخصی و فعالیت روزمره اهمیت یافته است (گیدنز، ۱۳۸۳: ۲۱-۲۰). از نظر پیربوردیو، «سبک زندگی که شامل اعمال طبقه بندی شده و طبقه بندی کننده ی فرد در عرصه هایی چون تقسیم ساعات شبانه روز، نوع تفریحات و ورزش، شیوه های معاشرت، آثایه و خانه، آداب سخن گفتن و راه رفتن است، در واقع عینیت یافته و تجسم یافته ترجیحات افراد است» (باکاک، ۱۳۸۱: ۹۶).

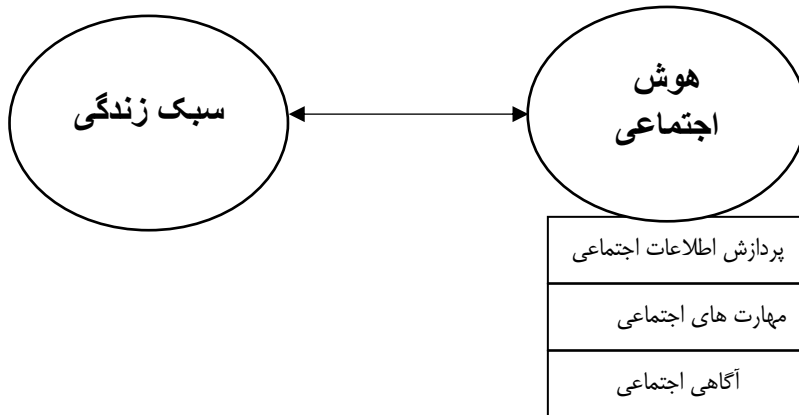
مدل مفهومی تحقیق

در پژوهش حاضر بر اساس ادبیات و مبانی نظری مطرح شده در بررسی رابطه هوش اجتماعی و سبک زندگی معلمان فرضیه های زیر طراحی شده که در آن هوش اجتماعی کارکنان با ابعادی همچون پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت های اجتماعی و آگاهی اجتماعی بعنوان متغیر مستقل تحقیق در نظر گرفته شده است و در این پژوهش، سبک زندگی شامل مؤلفه های مسئولیت پذیری، شور و اشتیاق، تنوع است. محقق در تدوین چارچوب تئوری این پژوهش از مبانی تئوری و نظری پژوهش استفاده نموده که برگرفته از اندیشه ها و نظریات صاحب نظران و اندیشمندان علم مدیریت است. در طراحی متغیرها و ابعاد آنها برای هوش اجتماعی از نظر کرون^۳، ۲۰۰۷، سبک زندگی از نظریه کورکوران و فیشر^۴، ۲۰۰۴، و اخلاق اسلامی کار از نظریه یوسف^۵، ۲۰۰۰ استفاده گردید. که در شکل ۱ مدل مفهومی تحقیق بیان شده است:

¹ Weis & Sub

² Lifestyle

³ Yerri Anne Crowneg

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

با توجه به مدل مفهومی در مراحل کار فرضیه‌های زیر مورد آزمون قرار می گیرد.

فرضیه اصلی: بین هوش اجتماعی و سبک زندگی معلمان ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۱: بین پردازش اطلاعات اجتماعی و سبک زندگی معلمان ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۲: بین مهارت های اجتماعی و سبک زندگی معلمان ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۳: بین آگاهی اجتماعی و سبک زندگی معلمان ارتباط معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

از آنجاییکه پژوهش حاضر در پی بررسی ارتباط بین هوش اجتماعی و سبک زندگی معلمان می‌باشد، بنابراین به دلیل اینکه نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند به حل یک مشکل یا موضوع خاص بپردازد از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد و چون به دنبال یافتن روابط بین متغیرهاست، از لحاظ ماهیت و روش تحقیق از نوع همبستگی می‌باشد.

جامعه آماری تحقیق حاضر را معلمان مقطع ابتدایی شهر اصلاندوز که حداقل دارای مدرک لیسانس می باشند تشکیل می دهند که تعداد آنها ۱۵۲ نفر می باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر با ۱۰۹ بدست آمده است. برای نمونه گیری از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شده است. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد زیر استفاده شده است.

پرسشنامه سبک زندگی: از پرسش نامه ارزش ها و سبک زندگی کارکنان به نام ارزش ها و سبک زندگی استفاده شد. این پرسشنامه ۱۰ سؤالی کورکورانه و فیش (۲۰۰۰) طراحی شده است؛ ۴ سؤال به تنوع، ۳ سؤال به مسئولیت پذیری، و ۳ سؤال شور و اشتیاق، اختصاص داده شده است. مقیاس مورد استفاده در این پرسش نامه، طیف ۵ گزینه ای (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم) می باشد.

پرسشنامه هوش اجتماعی: پرسشنامه هوش اجتماعی ۱۱ سؤالی بر اساس نظریه کرون (۲۰۰۷) با ابعاد توان، پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت های اجتماعی و آگاهی اجتماعی طیف ۵ گزینه ای (کاملاً موافقم، موافقم، نه مخالفم، مخالفم و کاملاً مخالفم) در نظر گرفته شده استفاده می شود. با توجه به استاندارد بودن پرسشنامه ها، روایی ظاهری آنها مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین برای سنجش پایایی پرسشنامه ها از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که خلاصه ضرایب آلفای کرونباخ پرسشنامه ها در جدول ۱ آمده است. با توجه به ضرایب به دست آمده برای پرسشنامه ها (بزرگتر از ۰/۷ می باشند) می تواند گفت که پرسشنامه ها از پایایی قابل قبولی برخوردار هستند.

جدول ۱- ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ها

پرسشنامه	تعداد گویه	ضریب آلفای کرونباخ
هوش اجتماعی	۱۱	۰/۷۲۰
سبک زندگی	۱۰	۰/۷۵۰

در این تحقیق به منظور تهیه و تدوین مبانی نظری و سوابق تحقیقات انجام شده از روش کتابخانه ای و به منظور جمع آوری اطلاعات جهت آزمون فرضیه ها از روش میدانی بهره گرفته شده است. تجزیه و تحلیل داده ها از طریق نرم افزار SPSS صورت گرفت. داده های جمع آوری شده به صورت جدول آمار توصیفی و نمودار هیستوگرام ارائه شده است و در مرحله دوم که تجزیه و تحلیل استنباطی می باشد با استفاده از آزمون ضریب همبستگی استفاده شد.

یافته های توصیفی تحقیق

آماره هایی از جمله فراوانی، درصد و درصد تجمعی در توصیف افراد حاضر در نمونه و شناخت آنها کمک می کند. در این بخش نحوه توزیع فراوانی جنسیت، سن، تحصیلات و درآمد در نمونه مورد مطالعه نشان داده می شود.

جدول ۲- توزیع فراوانی جنسیت در نمونه‌های مورد مطالعه

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۸	۷/۳
مرد	۱۰۱	۹۲/۷
	۱۰۹	۱۰۰

جدول ۲ بیش‌ترین افراد نمونه مربوط به مرد با ۱۰۱ نفر و ۹۲/۷ درصد می‌باشد. تعداد زنان حاضر در نمونه برابر ۸ نفر با ۷/۳ درصد است.

جدول ۳- توزیع فراوانی سن

سن	فراوانی	درصد
۲۰ تا ۳۰ سال	۱۶	۱۵
۳۱ تا ۴۰ سال	۶۷	۶۱
۴۱ تا ۵۰ سال	۲۵	۲۲
۵۱ سال به بالا	۱	۱
مجموع	۱۰۹	۱۰۰

با توجه به نتایج جدول کمترین فراوانی مربوط به سن ۵۱ و بالاتر با ۱ درصد می‌باشد. بیش‌ترین فراوانی برای طبقه سنی ۳۱-۴۰ با ۶۷ نفر و ۶۱ درصد تعلق دارد.

جدول ۴-توزیع فراوانی تحصیلات

تحصیلات	تعداد	درصد
لیسانس	۷۱	۶۵
فوق لیسانس	۳۸	۱۸
جمع	۱۰۹	۱۰۰

بر اساس جدول شماره ۴، افراد با سطح تحصیلی لیسانس بیش‌ترین فراوانی را در نمونه دارند. افراد با تحصیلات فوق لیسانس کمترین تعداد را دارند.

جدول ۵- توزیع فراوانی میزان سابقه

سابقه	فراوانی	درصد
کمتر از پنج سال	۲۳	۲۱
۶ تا ۱۵ سال	۵۷	۵۲
۱۶ تا ۲۵ سال	۲۶	۲۴
بیش از ۲۵ سال	۳	۳
مجموع	۱۰۹	۱۰۰

افرادی که در نمونه حاضر هستند در چهار طبقه از میزان سابقه خدمت قرار گرفته‌اند و عبارت‌اند از افرادی که کمتر از پنج سال سابقه خدمت دارند، افرادی ۶ تا ۱۵ سال سابقه خدمت دارند، افرادی که ۱۶ تا ۲۵ سال سابقه خدمت دارند و افرادی که بیش از ۲۵ سال سابقه خدمت دارند. جدول و نمودار زیر تعداد افراد را به تفکیک میزان سابقه خدمت نشان می‌دهد.

یافته‌های استنباطی

یکی از روش‌های آماری مورد استفاده در این قسمت ضریب همبستگی می‌باشد. ضریب همبستگی میزان همبستگی بین دو متغیر را اندازه می‌گیرد و دارای دو نوع متفاوت پارامتریک پیرسون و نا پارامتریک اسپرمن می‌باشد. ضریب همبستگی پیرسون، خطی بوده و میزان و شدت و جهت همبستگی بین دو متغیر را نشان می‌دهد و زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که هر دو متغیر مورد بررسی دارای توزیع نرمال باشند. ضریب همبستگی اسپرمن فقط شدت همبستگی را اندازه گرفته و زمانی بکار گرفته می‌شود که حداقل یکی از متغیرهای مورد بررسی از توزیع نرمال تبعیت نکند. بنابراین قبل از پرداختن به آزمون فرضیه به بررسی نرمال بودن یا نبودن متغیرهای تحقیق اشاره می‌شود. در این راستا آزمون کلموگروف-اسمیرنوف معروف‌ترین آزمونی است که مورد استفاده قرار می‌گیرد. فرض صفر و فرض مقابل در آزمون کلموگروف-اسمیرنوف به صورت زیر بیان و نتایج آن در جدول ۶ ارائه می‌شود.

فرض صفر H_0 : توزیع داده‌ها نرمال می‌باشد.

فرض مقابل H_1 : نقیض فرض صفر.

جدول ۶- آزمون کلموگروف-اسمیرنوف متغیرهای پژوهش

متغیر	آماره	سطح معنی داری	نتیجه
هوش اجتماعی	۱,۰۰۶	۰,۲۶۴	نرمال است

سبک زندگی	۰,۹۲۷	۰,۳۵۶	نرمال است
اخلاق اسلامی کار	۱,۳۳	۰,۰۵۶	نرمال است

اگر سطح معنی داری به دست آمده بیشتر از ۰/۰۵ باشد آنگاه متغیر مربوطه نرمال خواهد بود(در این حالت می‌تواند از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد) در غیر این صورت متغیر از توزیع نرمال تبعیت نمی‌کند(در این حالت استفاده از آزمون‌های پارامتریک مجاز نیست و باید به آمار نا پارامتریک بسنده کرد). سطح معنی‌داری موجود در جدول فوق همگی بیشتر از ۰/۰۵ هستند و با توجه به آن همه متغیرهای مورد مطالعه از توزیع نرمال تبعیت می‌کنند و استفاده از آمار پارامتریک لازم و کافی است. با توجه به توضیحات داده شده و جدول آزمون کلموگروف-اسمیرنوف ضریب همبستگی پیرسون انتخاب و از طریق آن به فرضیه‌ها پاسخ داده می‌شود.

تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها

فرض H_0 : بین ابعاد هوش اجتماعی و سبک زندگی در بین معلمان ارتباط معناداری وجود ندارد.

فرض H_1 : بین ابعاد هوش اجتماعی و سبک زندگی در بین معلمان ارتباط معناداری وجود دارد.

هوش اجتماعی درای سه بعد پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی و آگاهی اجتماعی است و سبک زندگی دارای سه بعد تنوع، شور و اشتیاق، مسئولیت‌پذیری است و لازم است در بررسی وجود رابطه بین هوش اجتماعی و سبک زندگی مورد توجه قرار گیرند و به همین خاطر نحوه همبستگی و میزان در رابطه با همه ابعاد متغیرهای فوق آزمون می‌شوند. نتایج حاصل در جدول زیر ارائه می‌شود.

جدول ۷- آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب همبستگی	سطح معنی داری	نتیجه
هوش اجتماعی	سبک زندگی	۰,۳۶۲	۰,۰۰۰	وجود رابطه تایید می‌شود
پردازش اطلاعات اجتماعی	سبک زندگی	۰,۶۰۸	۰,۰۰۰	وجود رابطه تایید می‌شود
مهارت‌های اجتماعی	سبک زندگی	۰,۶۴۹	۰,۰۰۰	وجود رابطه تایید می‌شود

آگاهی اجتماعی	سبک زندگی	۰,۴۸۶	۰,۰۰۰	وجود رابطه تأیید می شود
---------------	-----------	-------	-------	----------------------------

با توجه به جدول فوق با سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌تواند گفت با توجه به سطح معنی داری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ است. لذا می‌توان گفت که بین ابعاد هوش اجتماعی و سبک زندگی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بنابراین فرض H_0 رد و فرض فرض H_1 مورد پذیرش قرار می‌گیرد. نتیجه فرضیه فوق حاکی از آن است که بین متغیر هوش اجتماعی و سه بعد پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت های اجتماعی و آگاهی اجتماعی با سبک زندگی در بین معلمان مقطع ابتدایی اصلاندوز رابطه معنی داری وجود دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

فرضیه های تحقیق به وسیله ۱۱ سوال هوش اجتماعی با ابعاد پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت های اجتماعی و آگاهی اجتماعی است و سبک زندگی به وسیله ۱۰ سوال با ابعاد تنوع، شور و اشتیاق، مسئولیت پذیری است مورد آزمون قرار گرفت که آزمون مورد استفاده آزمون همبستگی پیرسون بود. با توجه به جدول فوق با سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌تواند گفت با توجه به سطح معنی داری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ است. لذا می‌توان گفت که بین ابعاد هوش اجتماعی و سبک زندگی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بنابراین فرض H_0 رد و فرض فرض H_1 مورد پذیرش قرار می‌گیرد. نتیجه فرضیه فوق حاکی از آن است که بین متغیر هوش اجتماعی و سه بعد پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت های اجتماعی و آگاهی اجتماعی با سبک زندگی در بین کارکنان باشگاه فرهنگی و ورزشی رابطه معنی داری وجود دارد.

با توجه به تأیید فرضیه ها و وجود رابطه مستقیم و معنی داری بین هوش اجتماعی با اخلاق اسلامی کار و سبک زندگی در بین معلمان پیشنهاد می‌شود مدیران آموزش و پرورش و مدارس به ایجاد کارهایی با تنوع بیشتر، یعنی کاری که به افراد اجازه دهد تا انواع متفاوتی از وظایف را انجام دهند و تقویت حس مسئولیت پذیری در کارکنان که این کار می‌تواند با دادن اختیار، آزادی عمل و استقلال به کارکنان انجام شود و با ایجاد شور و اشتیاق در جهت افزایش کیفیت سبک زندگی معلمان تلاش نمایند.

منابع

۱. باکاک، رابرت. (۱۳۸۱). مصرف. ترجمه خسرو صبری ، تهران: انتشارات شیرازه.
۲. گیدنز، آنتونی. (۱۳۸۳) تجدد و تشخیص؛ جامعه و هویت شخصی در عصر جدید، ترجمه ناصر موفقیان. تهران: نشر نی.
۳. هنری لئوبی و همکاران (۱۳۸۳)، اوقات فراغت و سبک های زندگی جوانان، ترجمه فرامرز ککولی دزفولی و مرتضی ملانظر. سازمان ملی جوانان، تهران. نسل سوم.
4. Alvani SM, Rahmati MH. The process of formulating an ethical charter for organization. Management culture 2007; 5(1): 7-71. [In Persian].
5. Bjorkqvist, K., & Osterman, K. (2000). Social Intelligence Occupational and Organizational Psychology, Vol. 68 , 301-20.
6. Brown, S. P., & Leigh, T. W. (1996). *A new look at psychological climate and its relationship to job involvement, effort, and performance*, Journal of Applied Psychology 81 (1996), pp. 358–368.
7. Buzan, T. (2002). *The Power of Social Intelligence*, New York: Perfect Pound Publisher.
8. Carson, K. D, Carson, P. P & Bedeian, A. G, (1995). *Development and construct validation of a career entrenchment measure*, Journal of
9. Dogan, T. & Çetin, B., (2009). Validity, Reliability and Factorial Structure of the Turkish Version of the Tromsø Social Intelligence Scale, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (2), 709-720.
10. Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations across Nations*. Thousand Oaks. CA: Sage.
11. Mohammadiyan, hossinabadi.A. (2007). Relationship between emotional intelligence and social intelligence, Proceedings of the the Second Congress of Psychology, Tehran: Publications: University of Isfahan, page31.(Persian).

12. Weis, S., & Su., H., M. (2007). Reviving the search for social intelligence –A multitrait- multimethod study of its structure and construct validity, *Personality and Individual Differences*, 42, 3–14.